

ZAKLJUČAK

Na kraju možemo zaključiti da su provedene sve faze istraživanja predviđene projektnim zadatkom, a u prethodnim poglavljima prikazane su sve vremenske i odrednice metodologije istraživanja te su predstavljeni rezultati procesa izrade Studije. Ostvarena je svrha izrade sociološke studije - analizirati i integrirati ključne aspekte zaštite prostora, prirodne i kulturne baštine, istovremeno potičući održivi razvoj i poboljšanje kvalitete života na prostoru Grada Dubrovnika. Znanstvenim prikupljanjem i analizom stavova, potreba i percepcija lokalnog stanovništva, cilj ove Studije bio je identificirati ključne izazove i prilike s kojima se Dubrovnik suočava te objediniti perspektive građana, stručnjaka i drugih relevantnih aktera kako bi se stvorile smjernice koje odražavaju autentične potrebe i vrijednosti Dubrovnika. Ukratko, Studija je imala finalni zadatak oblikovati smjernice za sveobuhvatne izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana (GUP) i Prostornog plana (PPU) Grada Dubrovnika, s posebnim fokusom na aktivno uključivanje civilnih i stručnih dionika kroz stručno vođeni proces participacije (od faze pripreme urbanističkog koncepta do oblikovanja prijedloga).

Kroz prvu fazu izrade studije, odnosno analizu relevantnih dostupnih podataka, relevantnih dokumenata i stručnih studija/podloga stvorena je podloga za drugu fazu koja se sastojala provedbe fokus grupa, intervjuja i ankete. Za razliku od uobičajene situacije u kojoj nema kvalitetnih, javno dostupnih stručnih analiza, u slučaju Grada Dubrovnika kvaliteta konzervatorske i krajobrazne podloge doista je na visokoj razini, a postoji i niz drugih dokumenata poput Plana upravljanja svjetskim dobrom UNESCO-a „Starim gradom Dubrovnikom“ i različitih strategija, koji su omogućili cjeloviti uvid u niz relevantnih društveno-prostornih aspekata života i korištenja prostora u Dubrovniku.

Analizom dokumenata pokazalo se isto što i provedbom terenskog istraživanja metodama fokus grupe, intervjuja i ankete, odnosno da je temelj daljeg prostornog i društvenog razvoja Dubrovnika prepoznata vrijednost kulturne i prirodne baštine, ali se pokazala i snažna potreba, nužnost zaštite kulturnog i prirodnog krajolika te unapređenja zelene infrastrukture i kvalitete života stanovnika unapređenjem prometne i ostalih oblika infrastrukture. „Ravnomjerni prostorni razvoj znači uravnoteženi razvoj temeljen na aspektima: ljudi, prostor (mjesto), planiranje, pri čemu bi se ravnomjerni razvoj prostora temeljio posebice na aspektima kao što su održivi razvoj, ekologija, pejzaž i odgovarajuća gospodarska struktura.“ (iz intervjuja sa stručnjacima).

U istraživanju se istaknuo problem prestrogog pridržavanja konzervatorske podloge koji bi doveo do nemogućnosti izgradnje u određenim područjima *buffer* zone i okružja, a primjerice Gruž (čiji dio ulazi u *buffer* zonu) se već spontano formirao kao alternativni centar povijesnoj jezgri koja je izgubila većinu svojih funkcija i sadržaja (a preopterećena je turističkim). „Upitan je i odnos prema zaštitnoj *buffer* zoni od Starog grada Dubrovnika pa sve do luke Gruž. Ona je uistinu potrebna i uvjet je zaštite Dubrovnika na UNES-

CO-voj listi spomenika/gradova kulture. Samo je pitanje da li ista pravila i modaliteti zaštite moraju biti u neposrednoj blizini povijesne jezgre i njezinom kontaktnom vizurnom prostoru (sa i na), kao i u životnoj luci Gruž u kojoj se nalazi i kruzersko pristanište? To će biti jedna od aktualnih tema u bliskoj budućnosti. Jer štititi nešto na UNESCO-voj listi nije samo štititi povijesni kameni grad nego i život u njemu.“ (iz intervjua sa stručnjacima). Kroz rasprave u fokus grupama pokazalo se da je potrebno uzeti u obzir jasne smjernice zaštite prirode, konzervatorske smjernice, ali u određenim (vrlo jasno urbanistički argumentiranim) područjima poput *brownfield* zona (TUP u Gružu) dozvoliti izgradnju uz strogo propisivanje uvjeta gradnje i na dobrobit zajednice, a ne isključivo partikularnih interesa. Takav primjer može biti izgradnja gradskih stanova za mlade ili neko drugo rješenje koje će biti uklopljeno u interes privatnog investitora, koji bi eventualno bio zainteresiran za takvu investiciju. Temeljna odrednica razvoja grada ne samo u prostornom smislu mora biti – poštovanje baštine uz omogućavanje kvalitetnog života sadašnjih i budućih generacija!

Stručnjaci i predstavnici mjesne samouprave (GK i MO) složili su se s nužnosti urbane sanacije prostora te unapređenjem i očuvanjem zelene infrastrukture. Svi su istaknuli važnost uređenja i dostupnosti parkova, perivoja, šetnica i javnog dobra poput plaža. Glavninu pritužbi građana svakako je preuzela tema prometa, zagušenja, gužvi i pratećih zagađenja bukom i ispušnim plinovima. Stručnjaci i svi uključeni akteri slažu se da je promet potrebno ograničiti i vrlo jasno regulirati tako da se oslobodi prostor oko povijesne jezgre, a da se sustavom javnih garaža omogućí parkiranje automobila u rubnim dijelovima grada te da javni prijevoz bude znatno unaprijeđen te organiziran tijekom čitave godine kako bi njegovim korištenjem stanovnici mogli obavljati svoje svakodnevne potrebe. Posebnu temu koju je nužno kvalitetno urbanistički, ali i ekonomski te politički sagledati kao prioritet predstavlja (ne)povezanost otoka i (ne)dostupnost sadržaja. Urbanističkim i svim prostornim intervencijama važno je pristupiti s posebnim oprezom i poštovanjem prema očuvanju ruralnog krajolika te omogućiti izgradnju (stanovanje i infrastruktura, jednako kao na otocima) samo stanovnicima i njihovim obiteljima kako ne bi došlo do potpune depopulacije, ali bi ostao očuvan krajolik.

Što se tiče Dubrovnika kao turističke destinacije nužno je odrediti i provesti ograničenja u skladu s nosivim/prijemnim kapacitetom destinacije te smanjiti sezonalnost turizma i njegovu prejaku dominaciju kao jedine gospodarske grane diverzifikacijom na obrazovanje, kreativne i druge industrije za koje postoji temelj u lokalnoj zajednici. Osim toga izrazito je važno očuvanje javnog prostora, onog urbanog poput trgova i ulica ili parkova i šetnica, ali i onog obalnog i pomorskog dobra (lungo mare, plaže, rive i komunalni vezovi za lokalne stanovnike). „Princip dostupnosti i propusnosti obalnog pojasa mora biti zajamčen. Ali to ne podrazumijeva zahvate u prirodni prostor da bi se poticao taj pristup. U pravilu, uvjeti te dostupnosti proizlaze iz prirodnih svojstava obale koji se u pravilu ne bi smjeli mijenjati da bi se osigurala lakša propusnost dužobalnog kretanja.“ (iz intervjua sa stručnjacima).

S obzirom na starenje stanovništva i depopulacijske demografske trendove potrebno je omogućiti mladim obiteljima da ostanu na otocima i u ruralnim područjima (dozvoliti gradnju za njihove potrebe na prostorima koji ne narušavaju ukupnu količinu građevinskih zona, ali ih možda prilagođavaju stvarnim potrebama stanovnika). Svakako je važno, to posebno ističu stručnjaci i građani, ali i predstavnici mjesne samouprave, omogućiti priuštivo stanovanje u urbanom području i smanjiti negativni trend pretvaranja stambenih objekata u apartmane, već regulirati njihov broj i zadržati funkcije koje su nužne za svakodnevni život tijekom čitave godine. Postojeća naselja je urbanom sanacijom potrebno urediti i opremiti potrebnim sadržajima koji su navedeni u uvodnom dijelu studije (Jukić, 2016; Čaldarović; Šarinić, 2017). „Pravo rješenje je u simbiotskom odnosu turizma i stanovanja iz čega proizlazi toliko željeni osmotski tlak između domicilne i turističke kulture koji može, kroz interakciju različitih kultura, zajamčiti autentični i turistički i ukupni razvoj Grada.“ (iz intervjua sa stručnjacima).

Ukratko, što bi prema Vama bili temelji za novi koncept prostornog razvoja grada Dubrovnika?

To je najlakše pitanje. Temelj novog koncepta razvoja Grada mora biti izveden iz njegove baštinjene urbane kulture. Ona je proizvela jedinstven i čudesan grad na ideji sklada čovjeka i prirode. Barem Dubrovnik baštini dokumentiranu urbanu genealogiju. Zašto tražiti drugdje ono što je već ovdje?

(akademik Nikola Bašić)